

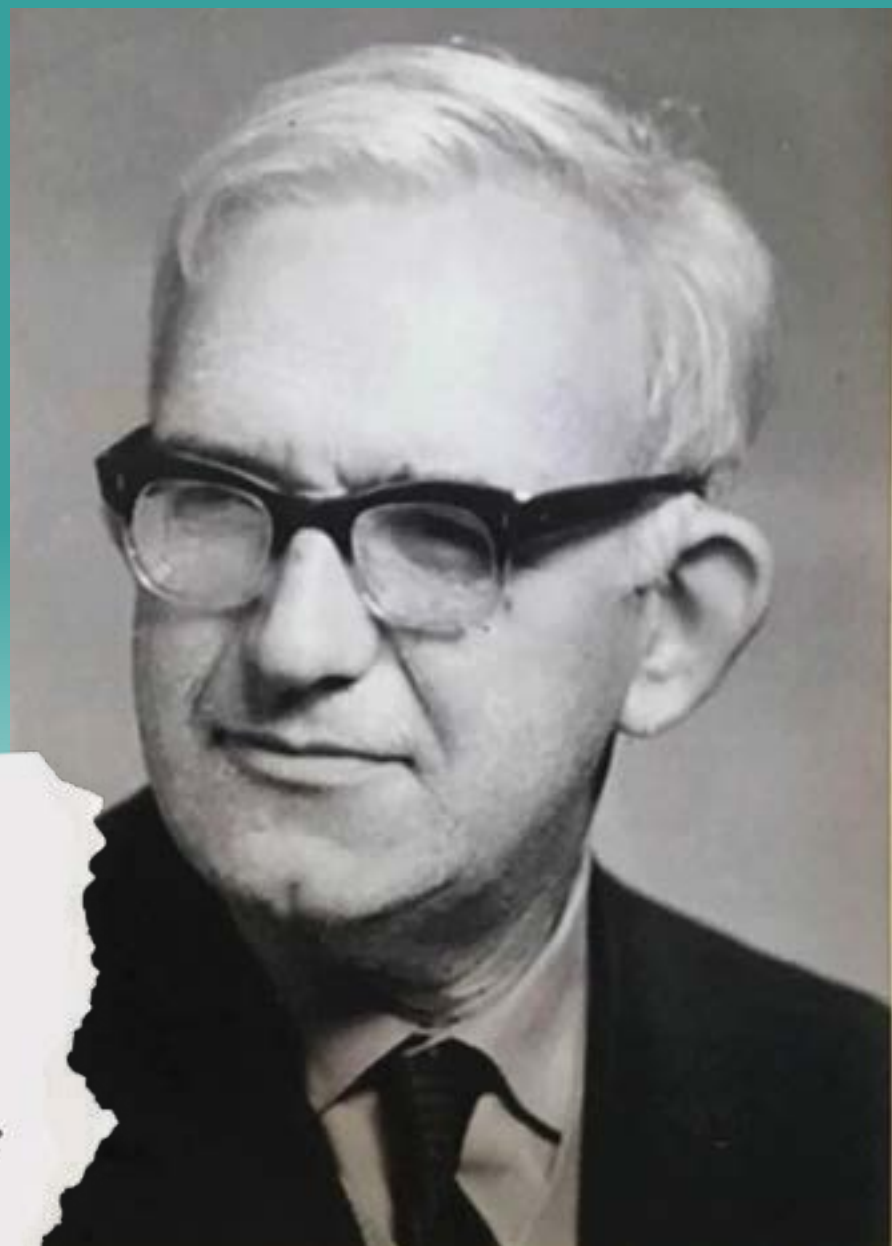
Атанас Далчев в архива на БТА

Творческият път и животът на Атанас Далчев оставят ярка следа в културата и литературата на България. Българската телеграфна агенция също не е безразлична към изявите и таланта на поета, като новини за него се откриват в архива на БТА през десетилетието. За новите книги, отливките и изявите на твореца четем в бюлетините на агенцията, а следата, оставена в историята, буди интерес към поета и днес.

В списание ЛИК поместваме акценти от новините за Атанас Далчев, излизали в емисиите на БТА във времето – от 60-те години на миналия век до месец май 2024 година.

„Поезията не е
обсужване, а
приобщаване.
Приобщаване към
Идеята, Красотата,
Истината. В това е
разликата между
едно писмо и една
повест.“

Атанас Далчев

Атанас Далчев. Снимка: личен архив на фамилия Далчеви

1967

По случай 24 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост, за принос в развитието на културата, изкуството, науката и образованието и за активно участие в осъществяването на социалистическата културна революция в страната Президиумът на Народното събрание е издал указ за удостояване със звание „Герой на социалистическия труд“ на народния художник проф. Дечко Узунов, народния деятел на културата Елисавета Багряна – поетеса, народния деятел на културата Емилиян Станев – писател, народния художник Златю Бояджиев, народния художник Иван Фунев, народния художник Илия Петров, народния артист проф. Любомир Пипков – композитор, народния артист проф. Панчо Владигеров – композитор, народния артист Филип Кутев – композитор, и народния артист проф. Христо Бръмбаров.

Сред удостоените със звание „Заслужил деятел на културата“ е и поетът Атанас Далчев.

1968

Президиумът на върховния съвет на СССР е наградил 37 преводачи на съветска художествена литература от 16 страни за дългогодишната им популяризаторска дейност на творчеството на изтъкнати съветски писатели. Между удостоените са и българските писатели Атанас Далчев, Младен Исаев и Ангел Тодоров, съобщава БТА.

На 25 март в Съветското посолство посланикът на СССР в София Александър Пузанов

върчва ордените „Почетен знак“ на наградените и изтъква заслугите им за достойното представяне на съветската литература пред българските читатели. От името на ЦК на БКП и правителството тримата наши писатели са поздравени от председателя на Комитета за изкуство и култура Павел Матев. С топли думи на благодарност от името на наградените отговаря Ангел Тодоров.

На връчването на ордените присъстват членът на политбюро на ЦК на БКП и председател на Общонародния комитет за българо-съветска дружба Цола Драгойчева, секретарят на ЦК на БКП Венелин Коцев, председателят на Комитета за приятелство и културни връзки с чужбина Георги Димитров-Гошкин. Тук са също председателят на Съюза на българските писатели Георги Джагаров, писатели, обществени дейци и журналисти.

* * *

„Със своите международни връзки, които все повече се разширяват, Съюзът на българските писатели допринесе много за издигане името на българската художествена книга в чужбина. Посредством тях бяха спечелени нови почитатели на нашето изкуство, нови приятели за България. Нашата литература днес се радва на международен авторитет, към нея се проявява интерес, какъвто никога преди не е имало“, пише в новина на БТА от 11 май 1968 година.

Сега Съюзът на българските писатели има договори за сътрудничество със седем социалистически страни. Културни спогодби свързват българските писатели с техните колеги и от други страни. Благодарение на тях всяка година се осъществя-

ват редица полезни инициативи, взаимни гостувания, срещи, разговори, участия в юбилейни тържества. Размяната на писатели и преводачи през последните години се е увеличила значително. По различни поводи на международни събирания – конгреси и симпозиуми, участието на българските писатели утвърждава завоювания авторитет на съюза.

Непосредствени контакти и делови срещи, осъществени напоследък, предизвикват особено вниманието на френската и английската културна обществено-ност към България. През миналата година във Франция излиза сборник стихове от Атанас Далчев и „Това очарователно море“ от Владимир Топенчаров, в Англия – романът „Време разделно“ от Антон Дончев и разказът „Баща ми“ от Павел Вежинов, в САЩ заедно с разказите на Елин Пелин и Йордан Йовков е отпечатан и „Железният светилник“ от Димитър Талев.

По-ползотворни и резултатни отношения са установени през последните две години и с преводачите на българска художествена литература в чужбина. Сега те са в постоянни творчески връзки със Съюза на българските писатели. Тази година през септември се очаква да се съберат на първа среща-симпозиум. Немалък брой от тях са специалисти по славянски литератури и дейността им като преподаватели и научни работници ще бъде значително подпомогната.

1969

Литературното турско списание „Джеб“, излизащо в Ис-

„Човек е най-слабият в успеха си.
Тягова великите му приемли го напукани,
Едни от зависти, други от страх да не помисли,
че му се докарват.“

Атанас Далчев

манбул, в първия си брой от тази година помества единадесет стихотворения на нашия поет Атанас Далчев в превод на турския поет Н. Джумалъ, пише БТА на 11 април. Творбите, подобрени от различни периоди от творчеството на Далчев, се предхождат с кратка биографична бележка за поета.

1972

Тематичният план на издателство „Български писател“ за 1972 година показва стремеж да се отпечатват преди всичко книги със съвременна тематика, четем в бюлетин „Вътрешна информация“ на БТА в началото на юни. Тази тенденция се налага и в раздела „Критика и литературознание“, представен с редица книги, разглеждащи актуални въпроси на съвременната ни литература. Предстои да излязат от печат сборниците „Проблеми на съвременната българска проза“, „Проблемите на живота – проблеми на литературата“ и книгата на Чавдар Добрев „Разум и революция“. Централно място в тези издания заемат въпросите за новия герой и неговата променена душевност.

В книгата „Български революционни поети“ Петър Пандев проследява развоя на пролетар-

ската ни поезия от Смирненски до Вапцаров.

На Светослав Минков – един от най-големите наши майстори на сатурата, е посветил документалната си книга Симеон Султанов.

От поредицата „Български писатели в критиката“ издателството ще отпечата най-загълбочените изследвания върху творчеството на Пенчо Славейков.

Поезията ни е представена със стихосбирки от Елисавета Багряна, Атанас Далчев, Георги Джагаров, Божидар Божилов, Евтим Евтимов, Андрей Германов, Лиляна Даскалова, Давид Овадия, Станка Генчева, Първан Стефанов, Ваня Петкова, Георги Константинов и други.

Белетристичните произведения разкриват жанрово и тематично разнообразие. За съвременното българско село разказват Илия Волен, Йордан Радичков, Димитър Вълев. Нови съвременни романи са написали Камен Калчев, Андрей Гуляшки, Лиляна Михайлова, Дончо Цончев и други.

Във връзка с навършване на кръгли годишнини от рождението на изтъкнати творци на художественото ни слово през тази година издателство „Български писател“ подготвя

избрани произведения от Ангел Каралийчев, Камен Зидаров, Лозан Стрелков, Георги Димитров-Гошкин, Димитър Методиев, Владимир Голев и други.

Много нови книги ще бъдат издани и за най-младите читатели. Детско-юношеската литература е богато представена с произведения на класици и съвременни творци.

1974

Държавният съвет е издал указ за удостояване със звания дейци на изкуството и културата през 1974 година, четем в бюлетин на БТА от 21 август. Със звание „Народен деятел на изкуството и културата“ е удостоен и поетът Атанас Христов Далчев.

1978

Почина един от най-бележитите майстори на българското художествено слово, талантливият поет и преводач, народният деятел на културата Атанас Далчев, съобщава БТА на 17 януари.

В публикацията се припомня, че Атанас Далчев е роден през 1904 година в Солун. През 1914 година семейството му се преселва в София, където бъдещият поет завършва средно и ви-

сше образование – философия и педагогика. Преди 9 септември 1944 година работи като учител и публикува стихотворения в литературния печат. Преминал сложен творчески път на търсения и противоречия, Атанас Далчев в най-откровените си поетически изповеди винаги е бил в редиците на прогресивните хора, воювал е за социален напредък, за човечност, справедливост, красота и хармония в човешкия живот. В своите фрагменти той най-добре характеризира естетическото си кредо: „Обичам изкуството, което завоюва действителността, а не бяга от нея.“ Неголямото по обем, но оригинално поетическо творчество на Атанас Далчев е богато на теми, мисли, чувства и идеи – вечните човешки проблеми за живота и смъртта, отношението на човека към света, болка от грозотата и социалната неправда в буржоазното общество, дълбоко съчувствие към съдбата на обикновените хора, радост от светлото в живота.

Атанас Далчев работи в Министерството на информацията, в литературния печат, дълги години е член на Управителния съвет на Съюза на българските писатели и изцяло се отдава на литературна дейност, печата редица книги с поезия и есета. Той се утвърждава още повече като поет реалист, внесъл философско-естетическо начало в съвременната ни поезия и есеистика, прогължил гражданската линия на нашата литература. Поетът хуманист слави живота, благославя мира, труда, човешкото щастие.

Атанас Далчев е един от най-изтъкнатите и вещи преводачи от руски, италиански, испански, френски и немски

език, активен и дългогодишен популяризатор на съвременната съветска литература у нас.

Със смъртта на Атанас Далчев нашата социалистическа литература губи един от своите ярки самобитни представители, дълбок лирик, чието творчество се нарежда сред най-доброто в съвременната ни поезия.

Некролог по повод смъртта на Атанас Далчев е издаден и от Съюза българските писатели.

* * *

Поклонението пред пленните останки на Атанас Далчев е на следващия ден – 18 януари, в Софийски централни гробища.

Да се простят с вдъхновения творец на Софийските централни гробища присъстват изтъкнати писатели, културни дейци, почитатели на неговото творчество, близки, приятели, много граждани. Тук са Петър Дюлгеров и Георги Йорданов, заместник-председателят на Държавния съвет Георги Джагаров, завеждащият отдел „Изкуство и култура“ на ЦК на БКП Любомир Павлов, първият заместник-председател на Комитета за култура Любомир Левчев, ръководители на Съюза на българските писатели и на Съюза на преводачите в България.

Прощално слово произнася поетът Божидар Божилов. Като подчертава художествените достойнства на оригиналното поетическо творчество на Атанас Далчев, той отбелязва, че неговите книги се появяват на много езици в света, във всички сборници и антологии с наша поезия. Той е от онези български поети, които още с първите си прояви заемат неоспоримо място в българската

литература. Ораторът посочва непреходността на делото на Далчев, който научава много хора на правилно отношение към словотворчеството, на човечност и скромност.

На траурния митинг говори и поетът Александър Муратов. „Атанас Далчев бе един от най-самобитните творци, гаровит и безкрайно възискателен поет и преводач с високо чувство за отговорност пред читателите – заявява той. – Находчив и изобретателен, остроумен и точен в определенията, Далчев виждаше ясно книжовните явления, посочваше да се избира и преобладава от чуждестранните класици само онова, което отговаря на духа на епохата и е от значение за развитието на националната литература.“

На гроба на изтъкнатия майстор на художественото слово са положени много венци и цветя.

1996

На 16 декември президентът г-р Желю Желев връчва орден „Мадарски конник“ първа степен на известния украински поет и преводач на българска литература Дмитро Белоус. Поетът е удостоен с високото отличие заради изключителния си принос за утвърждаване на българската култура в Украйна.

„Изучавайки вашия език и култура, аз обикнах страната ви и душевността на българина“, заявява г-н Белоус, след като благодари за високото отличие. Според него има много сходни моменти в историята и в културата на България и Украйна.

Дмитро Белоус е преbel на украински произведенията на почти всички големи български по-

ети, сред които Христо Ботев, Пейо Яворов, Пенчо Славейков, Атанас Далчев.

Д-р Желев благодарни на г-н Белоус за приноса му в популяризирането на българската литература в Украйна.

1998

На 31 декември в Кишкьорьош, Унгария, се открива бюст-паметник на Атанас Далчев. Той е поставен в парка музей на града, родно място на поета Шандор Петьофи, където са издигнати паметници на преводачи и писатели, свързани с творчеството на унгарския поет.

1999

„Стихотворения и фрагменти“ на Атанас Далчев на български и унгарски език и „Хайка за вълци“ от Ивайло Петров са първите издания на колекция „Холограма“, съобщава БТА на 8 април. Книгите са издадени със съдействието и подкрепата на издателство „Литературен форум“, фондация „Бъдеще за България“ и „Стандарт нюз“ АД.

Марин Георгиев, издател на вестник „Литературен форум“, съобщава, че от 1994 до 1998 година в поредицата „Българска сбирка“ са издадени 40 творби на български автори и в момента се обмислят проектите за 1999 година. Г-жа Елена Костова, председател на фондация „Бъдеще за България“, казва, че за осъществяването на колекция „Холограма“ са били изразходвани 16 милиона лева, но фондацията ще продължава и занапред да подпомага всякакви проекти, свързани с издаването на българска литература.

* * *

През май литературната кри-

тичка и преводачка Жана Гълъбова получава почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Българската академия на науките. Отличието ѝ е връчено от председателя на БАН на тържествено честване по случай 24 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост.

„Аз съм живата хроника на отиващия си век“, казва в словото си родената преди 90 години в Трън проф. Гълъбова. Тя е завършила немска и класическа филология в Софийския университет „Свети Климент Охридски“ през 1926 година, специализирала е философия в Германия и Австрия, от 1937 година е член на Съюза на писателите.

Написаната от Жана Гълъбова немска граматика е претърпяла пет издания. Тя е автор на немско-български и българо-немски речник, има много статии за Елисавета Багряна, Димитър Подвързачов, Атанас Далчев, Иван Вазов, Чудомир.

* * *

На сесия на 21 юни столичните общински съветници решават 105-о средно образователно училище в район „Изгрев“ да се именува „Атанас Далчев“. Не е прието внесеното предложение за преименуване на улица поради предстоящите местни избори, тъй като това може да създаде проблеми и объркване на адресните регистрации, решават общинарите.

2000

„Обещаваме на всички кандидати-студенти една безупречна и много спокойна кандидатстудентска кампания в Софийския университет“, заявява на 13 април заместник-ректорът на университета по учебната част и международната дей-

ност Мая Пенчева.

В новината от деня се посочва още, че класическата филология за първи път ще приема студенти с изпит по западен език по избор, а не както беше досега – само с изпит по старогръцки и латински. За Португалска филология ще се кандидатства само с изпит по испански, а не както досега – със западен език по избор. А в изпита за Славянска филология за първи път ще бъдат включени произведения на Атанас Далчев.

2001

Марин Георгиев, главен редактор на вестник „Литературен форум“, е удостоен с държавното отличие на Унгария Pro Cultura Hungarie, което се връчва само на чужденци с принос към унгарската култура, съобщава на БТА лауреатът през май.

Предстои наградата да му бъде връчена от министъра на културата на Унгария Золтан Рокенбауер в Унгарския културен институт.

Пред БТА Георгиев обяснява, че наградата му се дава, защото той е един от „спасителите“ на Унгарския културен институт, заради вестник „Литературен форум“, който дълго време поддържа унгарската тематика, както и заради излезлите от него унгарски автори – двузично издание на Шандор Петьофи и Христо Ботев, на Атанас Далчев, книга за Феликс Каниц („Колумб на Балканите“).

2002

45 тома българска литературна класика – от Паусий Хилендарски до Валери Петров, ще публикува до края на 2003 година издателство „Захарий Стоянов“, съобщава на прескон-

Димитър Пантелеев, Иван Буюклийски, Атанас Далчев, Панчо Михайлов, Димитър Иванов и Светослав Минков от литературния кръг „Стрелец“. Враца, 1926 г.
Снимка: личен архив на фамилия Далчеви

ференция в началото на годината неговият директор Иван Гранитски.

В средата на януари ще се появят първите книги от поредицата – стихосбирки на Яворов и Ботев, „Под игото“ на Вазов, разкази на Йовков и романът на Антон Дончев „Време разделно“ (16-о издание). Те ще имат премиера в края на януари в НДК – своеобразен бенефис на новата българска литература. В центъра на вниманието ще е романът на Антон Дончев, с който писателят има шансове за Нобелова награда до няколко години, смята Иван Гранитски. Книгата има над 1 милион тираж в България и близо 2 милиона в странство – с преводи на 25 езика. Новост в 16-ото издание ще бъде приложението с фрагменти от над 150-те рецензии за романа в чужбина, които ще

излязат за първи път на български.

С подкрепата на просветното министерство и НДК 1000 луксозни тома от поредицата „Българска класика“ ще стигнат до библиотеки и читалища в цялата страна. Книгите ще излязат и с меки корици на по-достъпни цени – най-обемистите ще струват до 3 лв.

Подбрани са произведения, които се учат в средните и във висшите училища у нас през последните 120 години, емблематични за българската литература автори, някои от които незаслужено забравени като Константин Величков, Георги Райчев, Георги Стаматов, обяснява Иван Гранитски.

Сред имената в поредицата са Софроний Врачански, Захари Стоянов, Алеко Константинов, Кирил Христов, Петко и Пенчо

Славейкови, Елин Пелин, Петко Тодоров, Елисавета Багряна, Николай Лилюев, Никола Вапцаров, Христо Смирненски, Атанас Далчев, Теодор Траянов, Николай Райнов, Димитър Димов, Димитър Талев, Емилиян Станев, Генчо Стоев, Александър Геров, Николай Хайтов.

Всички книги ще са придружени със статии от авторитетни критици от различни епохи, сред които и неоснователно пренебрегвани имена като Владимир Василев, Иван Радославов, г-р Кръстьо Кръстев, казва Иван Гранитски. По думите му различните професионални мнения и гледни точки ще допринесат да се надмогне идеологизацията в оценките за някои писатели.

Бележити литературоведи, философи, социолози, народопсихолози ще бъдат пред-

Триумфо е да бъдеш възлюбен:
едновременно чувстваш другите виновни и
създаваш собственото си превъзходство.
Атанас Далчев

ставени в отделна 15-томна поредица. Сред тях са Симеон Радев със „Строителите на съвременна България“, Иван Хаджийски с „Бит и душевност на българския народ“, Спиридон Казанджиев, Димитър Михалчев, Боян Пенев, Иван Мешеков, Васил Пундев.

* * *

Професор Радост Иванова (61 години), фолклорист и етнолог, е удостоена с ХердEROVA награда от Германската фондация „Алфред Тьопфер“, пише БТА на 27 февруари.

Тя е автор на над 100 научни публикации по проблемите на семейната обредност, българската сватба, южнославянския епос, съвременните фолклорни явления и други. Удостоена е с орден „Кирил и Методий“ втора степен. „Поетика на българската народна сватбена песен“ (1976) е темата на кандидатската ѝ дисертация.

Проф. Радост Иванова ръководи секция „Балкански и славянски фолклор“ и е старши научен сътрудник в Института за фолклор при БАН, където работи от създаването му през 1973 година. Преди това е била фолклорист в Етнографския институт. Завършила е славянска филология в СУ „Св.

Климент Охридски“.

ХердEROVA награда е присъдена на още шестима учени и творци – от Гърция, Латвия, Унгария, Хърватия, Румъния и Полша. Отличията, които ще бъдат връчени на 3 май в университета във Виена, са придружени от по 15 000 марки. По предложение на всеки носител на наградата по един специалист от неговата страна ще получи стипендия от 920 евро месечно за една учебна година.

БТА припомня, че фондация „Алфред Тьопфер“ връчва ХердEROVите награди ежегодно от 1964 година. С тях се удостояват личности, допринесли за културните връзки със страните от Източна Европа, както и представители на тези държави със значим принос към европейската култура.

Досега носители на ХердEROVA награда са били езиковедът проф. Никола Георгиев, музикологът Елена Тончева, граматургът Константин Илиев, Блага Димитрова, проф. Николай Генчев, Симеон Пиронков, Вера Мутафчиева, Атанас Далчев, Иван Дуйчев, Панчо Владигеров и други.

* * *

Министърът на културата Божидар Абрашев заминава на

официално посещение в Унгария, съобщава в началото на март пресслужбата на министерството. Визитата е по покана на министъра на опазването на националното културно наследство Золтан Рокенбауер.

Ще бъде подписана междуправителствена спогодба за статута на Българския културен институт в Будапеща и на Унгарския културен институт в София.

Двамата министри ще обсъдят предложения за културния обмен до края на 2002 година. Сред тях са изложба на българското християнско изкуство, която ще бъде показана в културния център „Дворец Кароий“ в Будапеща през ноември. През октомври в София ще гостува унгарска камерна формация.

Божидар Абрашев ще посети град Кишкьорьош и ще положи цветя пред паметниците на Иван Вазов, Атанас Далчев и Шандор Петьофи.

* * *

Управителният съвет на Българската национална телевизия е възложил на ръководителя на направление „Детски програми“ Румен Николов да направи предложение как рубриката „Лека нощ, деца!“ да присъст-

ва в програмата на телевизията и как да се впише в нейната програмна философия. Това казва за БТА през септември от пресслужбата на БНТ, потърсени заради гадената от екипа на „Лека нощ, деца!“ пресконференция по повод евентуалното спиране на рубриката.

Августина Василева, която е сценарист и режисьор на шапката на „Лека нощ, деца!“, казва, че от две години и половина получава суми от авторските си права. „Но в 26-годишната история на Сънчо никои от екипа не е работил за пари, а за каузата „Лека нощ, деца“, добавя Василева. Нушка Григорова, която е сред първите сътрудници в рубриката, припомня, че през „Лека нощ, деца!“ е минал творческият път на актрисите Гинка Станчева, Жоржета Чакърова, Цветана Манева, писателите Димитър Светлин, Атанас Далчев, Кина Кърдрева, Петя Йорданова, Недялко Йорданов и Леда Милева, преди да стане шеф на БНТ, както и на композиторите Петър Ступел (автор на музиката на шапката на предаването), Емил Георгиев, Атанас Бояджиев, Александър Йосифов, Атанас Текелиев.

2004

До 25 март ще се приемат проектите от конкурса по програмата „Помощ за книгата – 2004“, съобщава от Националния център за книгата (НЦК). Ще бъдат субсидирани издателски проекти с приносен характер за развитието, обогатяването и популяризирането на националната култура. В конкурса може да участва всеки издател, регистриран на територията на България.

През 2003 година по програмата „Помощ за книгата“ са

постъпили общо 102 проекта, като от тях са подкрепени 39 на обща стойност 83 хиляди лева. Сред тях са „Пътят на света“ от Венко Андоновски, „Безкрайни хора“ от Марко Семов, „Легенда Булгарика“ от Трендафил Кръстанов, „Исторически въпросителни“ от Андрей Пантев, „През сито и решето“ от Николай Хайтов, „Дневникът на един самоубиец“ от Светослав Миларов, „Дневник“ от Иван Шишманов, „Непубликувана кореспонденция“ на П. К. Яворов, „Време за изплащане“ от Излика Дионисиева, „Стихотворения за тебе“ от Дядо Пънч.

Предстои издаването и на аудиодискове с рецитал от стихове на Александър Геров по случай 85 години от рождението му, както и на Атанас Далчев – по случай неговата 100-годишнина.

Дисковете включват съхранени записи на самите автори, както и специално записани техни творби в изпълнение на актьори. От тази поредица „Живо слово“ през 2003 година излязоха дискове на Константин Павлов, Елисавета Багряна и Чудомир.

* * *

Изложба „Европа в 100 книги“ се открива в Евро-българския културен център на 23 април, обявен за световен ден на книгата и авторското право.

100-те книги са групирани в десет раздела, обясняват организаторите от Министерството на културата.

Ще бъдат представени и новите аудиодискове от поредицата „Живото слово“ на център „Прогрес“, съхранили гласовете на Веселин Ханчев и Атанас Далчев.

Дигиталните технологии ще направят възможна и вирту-

ална връзка с „Маратонът на четящите хора“, организиран в същия ден във Варна от регионалната библиотека „Пенчо Славейков“.

* * *

Валери Петров и Кирил Кадийски ще открият на 27 май изложбата „Поетът на усмивката“, посветена на 95-годишнината от рождението на Лъчезар Станчев. Това съобщава от Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, която е домакин и организатор на проявата.

Литературният архив показва успехите в творчеството на Лъчезар Станчев от 30-те години и мястото на някои значими фигури от нашата и световната литература в поетичната му съдба.

В експозицията са показани близките отношения на Станчев с Елин Пелин, с професора-българист от Париж Леон Болийо, с Принца на поезията Морис Карем, с Елисавета Багряна, с поета от „черния“ Париж Атанас Далчев, с поета Димитър Пантелеев, със спътника в преводческата му дейност Асен Разцветников, с белетриста Емил Коралов, със Змей Горянин и Петър Динев, с критиците Йордан Бадев, Милко Ралчев и Николай Дончев, с Иван Вутимски, с насърчения от него за първото му стихотворение Александър Геров.

Лъчезар Станчев е бил свой и сред художниците. Доказателство за това са близките му отношения с мариниста Марио Жеков, с парижкия му приятел Ненко Балкански, с философа-художник Илия Бешков, с Илия Петров, с Преслав Кършовски, с Борис Ангелушев, с Вера Лукова, с Вагим Лазаревич, със Стоян Венев.

На 4 май 1972 г. Атанас Далчев получава Хердеровата награда в ректората на Виенския университет.
Снимка: личен архив на фамилия Далчеви

* * *

„Сетивен, самотен, уникален и метафизичен са само част от етикетите, които критиката през годините дава на Атанас Далчев (1904-1978). В загочен диалог той казва, че цинизмът в някои случаи е форма на срамежливостта, а снизхождението е белег и на лоша съвест“, пише в публикация на БТА от 10 юни.

Стогодишнината от рождението на един от най-големите български поети, преводачи и есеисти е част от календара на ЮНЕСКО, а от 10 до 13 юни ще продължи националното честване, което включва откриване на паметна плоча, прояви в Софийския и в Нов български университет, юбилеен вестник и кръгла маса в Солун

– родният град на Далчев.

В Солун Атанас Далчев живее едва до 4-годишна възраст, след което семейството му се премества в Цариград, където бащата е депутат в турския парламент. След избухването на Балканската война (1914) семейството се преселва в София, където Далчев завършва гимназия, а през 1927 година – философия и педагогика в Софийския университет.

За първи път Далчев печата свои стихове в сборника „Мост“ през 1923 година, а първата му книга „Прозорец“ излиза три години по-късно.

В края на 1927 година младият поет заминава за Рим при брат си – скулптора Любомир Далчев, година по-късно вече е в Париж. Пътува из Франция, слу-

ша лекции в Парижкия университет, а в края на 1929 година се връща в България и работи в Горна Оряховица като учител и преводач. През 1933-1937 година отново е във Франция, където в Сорбоната завършва курс за преподаватели по френски език.

Професионалната си литературна дейност Далчев започва през 1953 година като редактор на списание „Пламъче“, а от 1957 до 1965 година е заместник главен редактор на същото списание. Бил е в ръководството на Съюза на българските писатели и българския Пен-клуб.

До Втората световна война издава стихосбирките „Стихотворения“, „Париж“, „Ангелът на Шартър“, сътрудничи на изданията „Хиперион“, „Изток“, „Стрелец“, „Философски пре-

глед“, „Изкуство и критика“.

След 1943 година за дълъг период от време поетът запазва мълчание. „Нищо не похабява, мисля, тъй лесно един писател, както занимаването му само с литература“, смята Далчев. Според негов фрагмент един писател личи и по това, което той не си позволява да пише.

Дълго време Далчев се занимава единствено с преводи от руски, италиански, испански, френски и немски език. Превеждал е Кавафис, Гарсия Лорка, Хьолдерлин, Балзак, Лафонтен, Стендал, Чехов.

Нови стихове започва да публикува в края на 50-те години. Те са преведени на повече от 20 езика, сред които руски, френски, чешки, словашки, унгарски, немски.

Критиката определя Далчев като поет с удивителна възкителност и като дълбоко български поет, защото довежда до изключителна чистота и съвършенство българската словесност. Същевременно той е признат и за европейски поет. Въпреки че оказва голямо влияние върху младите поколения поети, до края на живота си Далчев остава премълчаван, непризнаван или умишлено подценяван от литературната критика заради неговата аполитичност, индивидуализъм и неподкупност.

Според него родината ни е богата на таланти, но бедна откъм характер.

Образите на птиците и скитниците извикват в съзнанието ни представата за волност и свобода, а свободните не могат да стоят зад стени, затова те хен дом е цялата земя, а те хен покрив цялото небе, пише Далчев в „Балконът“. По думите му само „свободните са способни

на единение и затова могат да създават уют дори под стрехата на един балкон“. Може би само свободните могат да спасят живота, като възстановят загубените му смисли, смята Далчев.

* * *

Паметна плоча на сградата на ъгъла на улиците „Солунска“ и „Ангел Кънчев“, в която се е намирала бащината къща на поета Атанас Далчев, ще бъде поставена по повод 100-годишнината от рождението му.

Плочата, чието откриване ще бъде обявено допълнително, е подготвена от кметството на община „Средец“ по инициатива на Сдружението на българските писатели. Това съобщават от СБП на започналото на 10 юни в Аулата на Софийския университет четириднешно Национално честване на 100-годишнината на поета и преводача Атанас Далчев.

Организатори на честването са СУ, Нов Български университет, Институтът за литература при БАН със съдействието на СБП и Община Средец – София.

„Далчев ненавиждаше припогизнатото, декоративното, патетичното в литературата, така и ние трябва да го почитем“, с тези думи проф. Здравко Чолаков от СУ открива националното честване на поета.

„Това честване не е само почит, но и завръщане на Далчев в университета, в който той е завършил философия“, казва деканът на факултет „Славянски филологии“ при СУ проф. Валери Стефанов. И добавя, че университетът е едно от добрите места, в които Далчев и неговото творчество са живи, защото тук те се изследват. Според проф. Стефанов творчество-

то на Атанас Далчев е четено през годините разноречиво, но и предано от българската хуманитаристика.

Директорът на Института за литература при БАН Рая Кунчева нарича Атанас Далчев „голям българин и европеец“. По думите ѝ малкото по обем творчество на Далчев поражда с образност, каквато преди българската литература не е познавала. Въображението на Далчев разкрива таланта му на философ и поет, посочва Рая Кунчева.

Юбилеен вестник – „100 години Атанас Далчев“, по повод честването е издаден от Сдружението на българските писатели и Департамент „Нова българистика“ към НБУ. На първата му страница е поместен един от фрагментите на Атанас Далчев: „Не се мъчи да измисляш: казвай без страх истината! Хората така са свикнали да лъжат, че никои няма да ти повярва.“

Последната фаза на честването (11-13 юни) е пътуване на група университетски преподаватели, изследователи и писатели до родното място на поета – град Солун, Гърция. На 11 юни вечерта в Солун ще има събрание за българската общност и за приятелите на България. На 12 юни в университета в Солун ще се състои кръгла маса, посветена на творчеството и биографията на Атанас Далчев.

БТА припомня, че произведението на Далчев са преведени на повече от 20 езика – руски, френски, чешки, словашки, унгарски, немски и други.

През май 1967 година е награден от Съюза на българските писатели за превода на „Конармия“ от Исак Бебел и за „Сивата сова“ от Михаил Пришвин,

*„Частта е по-малка от цялото, но може да бъде по-хубава от него.
Атанас Далчев*

както и за неговата цялостна преводаческа дейност. Носител е на наградата „Готфрид фон Хергер“, връчена му на 10 май 1972 година във Виена в присъствието на федералния президент на Австрия Франц Йонас и на представители на академичния съвет на Виенския университет.

* * *

На Александър Геров (1919-1997), признат за един от големите европейски поети на XX век, е посветена изложба, организирана от Националния литературен музей, която е открита на 16 юни в Столичната библиотека.

Слово прозвоня поетесата Мирела Иванова, а рецитал по стихове на поета прозвучава в изпълнение на актьора Асен Ангелов.

Много оригинални снимки, документи, ръкописи и лични предмети представят сложния и тревожен път на автора, сътворил „Най-хубавото“, „Прашинки“ и „Фантастични новели“, приятелствата му с Атанас Далчев и Александър Вутимски, мъчителното му детство на сирак, обкръжението на любимата му майка и братята, на съпругата и негова муза Тамара.

Проследени са различните периоди и жанровото разнообразие на творчеството му – интимна и политическа лирика, философска поезия, проза, сати-

ра, стихове за деца.

Творческата младост на Геров преминава в литературната компания и на Весела Василева, Радои Ралин, Богомил Райнов, Валери Петров, Иван Пейчев – всички те свързани от „тайния“ им духовен баща Атанас Далчев.

„Мнозина от нас все още си спомнят живия Геров с ритуалите и мълчанията му, с кратките писъмца на внимание, които изпращаше до всеки по-млад свой колега, с уникалното му мистично присъствие на „отвъдно дете“, казва за БТА Мирела Иванова.

* * *

Стогодишнината от рождението на българския поет и преводач Атанас Далчев ще бъде отбелязана с поставянето на паметна плоча на фасадата на дома, където авторът е живял. Предложението е гласувано на 8 юли от Столичния общински съвет.

Общинските съветници одобряват предложението на Постоянната комисия по образование, наука, култура и вероизповедания да бъдат поставени паметни плочи на писателя Атанас Далчев и на проф. Любен Божков по повод кръглиците им годишнини.

* * *

Традиционните Яворови дни започват на 14 юли в Поморие. В 18 ч. в храма „Св. Богородица“ е отслужена заупокойна молитва

за големия български поет. Час по-късно в галерията на местния музей се открива изложба „100 години от рождението на Атанас Далчев“. Тя е илюстрирана с непубликувана кореспонденция и снимки от живота на писателя, предоставени от Националния исторически музей. След откриването на експозицията официално е дадено началото на културните празници пред паметника на Яворов в Поморие.

* * *

На 18 януари ръководството на столичния район „Средец“ планира да открие паметна плоча в чест на писателя и преводач Атанас Далчев по случай стогодишнината от рождението му. Тържественото откриване ще бъде пред родната къща на Далчев на ул. „Солунска“ 5.

2005

Списание „Панорама“ ще представи юбилейния си брой на 25 януари в зала „Средец“, съобщават по-рано през месеца издателите от Съюза на преводачите в България.

Броят съдържа новелата „Констансия“ на Карлос Фуентес. Има поезия от Испания, Ливан, Палестина, Ирак и Турция, класика от Лорънс Стърн и Мацуо Башо, разкази от САЩ, Сърбия, Албания. Представени са есеистите Свен Бъркъртс и Ерика Лазарова.

Почетена е стогодишнина-

та от рождението на Атанас Далчев с „Фрагменти“ и избрани преводи.

Има статии на Митко Новков, Ерика Лазарова, Иво Панов, Теодора Узунова, Светла Манева.

* * *

На 30 март Марина Маринова, обявена за един от най-нестандартните млади автори, открива „Тази изложба“ в галерия „Кръг +“. По думите на авторката новият ѝ проект, който е с подзаглавие „ЖК Люлин, блок 906, вх. Б“, има сложна пластическа организация и сурова поетика, по-близка до поезията на Атанас Далчев, отколкото до живописата.

Маринова завършва живопис в Националната художествена академия.

Още с първите си изяви се отделя както от пластическата живописна инерция, така и от концептуалната универсалност на съвременното ни изкуство, пише критиката.

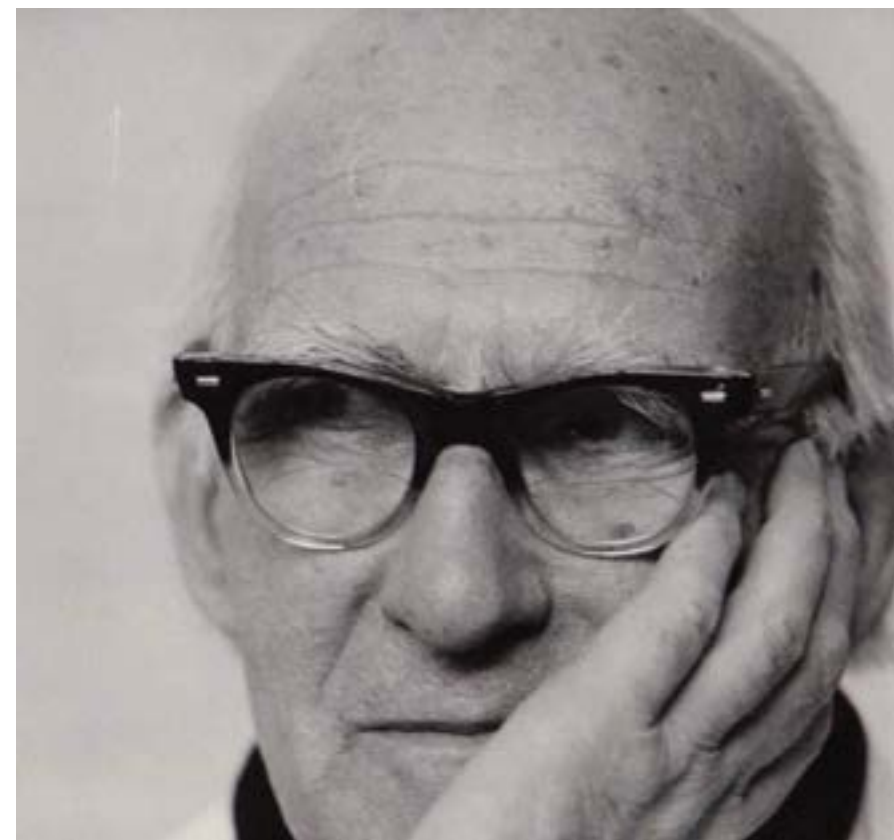
* * *

Нито един кандидат-студент от 332-ма явили се не е предал празен лист на предварителния тест по българска литература за прием в Пловдивския университет „Паусий Хилендарски“. Това съобщава на 14 юни гоц. Живко Иванов, председател на изпитната комисия.

Темата на теста е творчеството на Атанас Далчев.

Един кандидат-студент е изкарал пълна шестица, отличните работи са 29.

За първи път през тази година е въведен предварителен тест по българска литература в ПУ. Мотивът на ръководството на Филологическия факултет за това негово решение е във филологическите специалности да бъдат приети най-мотивирани и добре подготвени студенти.

Снимка: личен архив на фамилия Далчеви

* * *

Двуезична антология на класическата българска поезия е издадена едновременно във Франция и в България с подкрепата на МВНР, съобщава в края на юни дирекция „Информация и връзки с обществеността“ на министерството.

Съставител на първия по рода си сборник е френският поет от български произход Ерик Караулиев. Той е направил и превода на стиховете.

Проектът е осъществен и с подкрепата на ЮНЕСКО, БТА и на вестниците на българската общност във Франция „Парижки вестник“ и „Будилник“. Автор на предговора към книгата е министърът на външните работи Соломон Паси.

В антологията са включени 100 творби на 12 български поети, сред които Христо Ботев, Иван Вазов, Пейо Яворов, Атанас Далчев, Дамян Дамянов,

Елисавета Багряна, Радои Ралин. Стихотворенията са придружени от фотографии на произведения на 12 български скулптори, творили в различни периоди през последните сто години. Днес те са част от уникалната експозиция, изложена на открито в парка на МВНР.

„Ценността в света на духовното не се измерва с количество или с размери. Затова в сферата на културата няма малки и големи нации – заявява Соломон Паси в предговора към книгата. – За съжаление България и културната ѝ значимост остават в значителна степен непознати за широката публика по света. Затова оценявам излизането на антологията на българската класическа поезия като изключително полезно и необходимо събитие в културния живот на франкофонския свят“, допълва министър Паси.

2006

та на Атанас Далчев – е темата, която е изтеглена на кандидат-студентския изпит по български език и литература на 12 юли във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“.

Кандидат-студентката Лиляна Кафеджиева от Смолян изтегля темата сред 15 подбрани за изпита автори. „Воля и страдание в поезията на Пенчо Славейков“ и „Бит и героизъм в романа „Под игото“ на Иван Вазов“ са двете контролни теми, изтеглени в залата.

Според университетските преподаватели тема по произведения на Атанас Далчев не се е падала на кандидат-студентските изпити във Велико Търново през последните 10 години.

През тази година общо 1988 е броят на кандидат-студентите по специалността българска филология, като 520 от тях са посочили тази дисциплина като първа специалност.

Творческите контакти на български писатели с френската литература от Възраждането до модерното художествено слово са проследени във фотозложбата „Пейзажи от Франция“, съобщават от Френския институт. Откриването е на 5 април в Националната галерия за чуждестранно изкуство.

Пътищата на френския език и литература към България са много – изучаване на езика, ползване на оригинална френска книжнина, преводи на книги и на къси жанрове в периодичния печат, френска граматургия на българска театрална сцена, критически отзиви и теоретични изследвания, образователни и дипломатически контакти.

Забележителен е фактът, че най-стойностните преводи на френската литературна класика са дело на големи български поети и писатели и видни обществени дейци – Иван Вазов,

Константин Величков, Алеко Константинов, Екатерина Каравелова, Гео Милев, Кирил Христов, Константин Константинов, Николай Лилиев, Димчо Дебелянов. Сред професионалните преводачи са Харитон Гендиев, Георги Михайлов-Джо.

Много от българските писатели получават образованието си или специализират във Франция и френскоезичната част на Швейцария. В изложбата е представена дейността на създадената от тях Асоциация на българите – бивши френски възпитаници. На дипломатическа работа във Франция, Белгия и Швейцария са писателите Димитър Бояджиев, Йордан Стратиев, Ана Каменова, Веселин Ханчев.

Емоционалният дял от изложбата е темата „Франция в личното творчество на българските писатели“ – пътеписи, стихове, проза, вдъхновени от прекия контакт със страната и нейната култура или от общочовешката значимост на културни и исторически факти (Николай Лилиев, Христо Смирненски, Елисавета Багряна, Атанас Далчев, Тодор Генов, Петър Увалиев, Веселин Ханчев).

Включени са и издания на творчество на български писатели във Франция.

Автор на 30-те фотографии е Зафер Галибов, стипендиант на френското правителство.

* * *

На 14 юли кандидат-студентите в Софийския университет пишат по темата „Човекът и времето в лириката на Атанас Далчев“ на изпита по български език и литература.

Темата изтегля Мартин Георгиев от Силистра сред 16 формулировки. Изтеглени са и две резервни теми – „Йовковите

герои в търсене на себе си“ и „Пробуждането на българския свят в романа „Под игото“.

Кандидат-студентите могат да пишат и есе. Те трябва да съпоставят цитатите: „Може би искате да я сразите моята вяра“ („Вяра“, Никола Вапцаров) и „А в своята вяра сам не вярвам аз...“ („Аз искам да те помня все така“, Димчо Дебелянов).

Като резервен вариант са изтеглени и два цитата от Христо Ботев и Атанас Далчев.

„Темата е благодатна – коментира председателят на изпитната комисия проф. Кирил Топалов. – Далчев е поет, който се явява в сложна и преломна епоха за естетиката на българската литература“, казва проф. Топалов. По думите му поетът носи нов свят, ново начало и ново отношение към живота.

Според проф. Топалов, за да се справят с есето, кандидат-студентите трябва да познават добре творчеството на Дебелянов и Вапцаров.

За изпита предварително са се записали 3531 кандидати.

* * *

Непубликувани писма на Атанас Далчев излизат в книга, която е представена на 9 ноември в зала „Средец“ на Министерството на културата.

Според издателите от „Аргус“ писмата представят поета в неизвестен досега аспект – като грижовен баща, любящ съпруг и ангажиран приятел.

Интерес представлява не само епистоларната форма на споделени мигове и размисли, които дават възможност на читателя да се докосне до интимния свят на поета, но и различната гледна точка и ретроспекцията на една отминала епоха, чийто свидетел е Атанас Далчев.

2007

На 10 юли Пловдивският университет „Паусий Хилендарски“ започва изпитната си кампания с изпит по българска литература, на който се явяват над 430 кандидат-студенти. В коментарната задача от теста те пишат върху стихотворението „Повест“ на Атанас Далчев.

Университетът ще приеме 2113 души за бакалаври редовно обучение и 595 в заочна форма в 54 акредитирани специалности в девет факултета.

Обобщените резултати от предварителните изпити по български език, литература, история, химия, биология, математика, информатика и английски език сочат, че има 56 пълни шестници.

* * *

На 13 юли кандидат-студентите на изпита по български език и литература в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ имат възможност да пишат литературно-интерпретативно съчинение по темата „Любов и спасение в разказите на Йордан Йовков“ или есе – съпоставка и интерпретация на два цитата. Цитатите са: „В тъги, в неволи младост минава...“ от стихотворението „Борба“ на Христо Ботев и „Аз не помня, не съм видял минаха ли моите години“ от „Молитва“ на Атанас Далчев.

„По вариантите за есето кандидатите трябва да съпоставят цитатите и да осмислят заложените в тях проблеми“, обявява в 65-а аудитория на СУ доцент Бойко Пенчев, председател на изпитната комисия.

„Изтеглените два варианта на днешния изпит по български език и литература в Софийския

университет – литературно съчинение по разказите на Йордан Йовков и есе по цитати от Христо Ботев и Атанас Далчев, са благодатни теми“, казва председателят на изпитната комисия доц. Бойко Пенчев.

„Вариантът за есе върху цитати от Ботев и Далчев дава добър шанс за размисъл и онова, което свързва двата цитата, е усещането за безцелно пропълян живот“, посочва доц. Пенчев. Според него този проблем не е характерен само за класическата литература, а и за днешния ден.

И двата варианта за изпита са изтеглени от Мария Иванова от Стара Загора.

Желание за участие в изпита са заявили 2929 души. Чрез този изпит се кандидатства за 20 специалности в СУ.

2008

Йълдъз Ибраимова ще закрие Празниците на изкуствата „Аполония“ с „музика от вековете“ – от най-ранните музикални образци до най-съвременни композиции, които гжаз примата интерпретира по неповторим начин. Концертът Timeless Songs с участието на Живко Петров, Христо Йоцов и Веселин Веселинов-Еко е на 10 септември от 20.30 ч. в амфитеатъра в Созопол, съобщава на пресконференция в началото на август в БТА Маргарита Димитрова, артистичен директор на фондация „Аполония“.

Откриването е на 31 август с премиерен концерт с авторска музика на Ангел Заберски-син и неговия оркестър.

Няколко годишнини ще бъдат отбелязани на „Аполония“. На 110-годишнината от рождението на Бертолт Брехт е посветено първото представяне на

български на неговата пиеса „Мероприятието“ – в „Театър на маса“ под режисурата на Лили Абаджиева, на 2 септември в Художествената галерия. Зрителите ще четат свои любими стихове от Атанас Далчев по повод 30-годишнината от смъртта на бележития поет – на 6 септември също в галерията. Юбилейният концерт на известния флейтист Георги Спасов с участието на пианистката Светла Славчева е на 1 септември в Археологическия музей. Предвиден е и „Разговор за моята и твоята 1968 година“ – на 31 август.

2010

Известният немски славист – българист и русист, проф. Норберт Рангов ще получи в петък почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Софийския университет, съобщават на 11 юни от пресцентъра на висшето училище.

Проф. Рангов навършва сега 80 години. Той е роден в Нойщрелиц, следва славистика в университета „Хумболт“, където се дипломира през 1953 година в специалностите българска и руска филология.

Още с първото си идване в България Норберт Рангов не е само съпричастен към културния и най-вече към литературния живот у нас, но и активно се включва в него, отбелязват от СУ. Професорът участва редовно в конгресите по българистика.

Особено значими са заслугите на Норберт Рангов в областта на художествения превод от български на немски език. Сред тях са преводите на „История славяноболгарская“ от Паусий Хилендарски, на „Панонски легенди“, на „Житие и страдание

грешнаго Софрония“, както и на лириката на редица български поети, между които Пейо Яворов, Христо Смирненски, Атанас Далчев, Александър Геров. Проф. Рангов превежда и българска белетристика – класическите творби „Под игото“ от Иван Вазов, „Бай Ганьо“ от Алеко Константинов.

2011

На 17 май зрелостниците пишат интерпретативно съчинение или есе по темата „Животът и книгите“ върху стихотворението „Книгите“ от Атанас Далчев, която се пада за 41-ви въпрос от теста на държавния зрелостен изпит по български език и литература. Тази тема е включена в 20-и въпрос от 30 подготвени за 41-ви въпрос от теста, обявява заместник-министърът на образованието, младежта и науката Милена Дамянова. Тя добавя, че текстът трябва да е до четири страници.

Темите за 41-ви въпрос тази сутрин бяха „затворени в моя кабинет и там нямаше интернет“, казва министърът на образованието, младежта и науката Сергей Игнатов. Заместник-министър Дамянова отбелязва, че „до последния момент даже министър Игнатов не е знаел автора и творбата за 41-ви въпрос от теста“.

За първи път през тази година тестът за матурата се съставя в самия изпитен ден, след като през миналата година трите теми за 41-ви въпрос „изтекоха“ в интернет късно вечерта преди изпита.

За явяване на матурата по български език и литература предварително заявления са подали 67 762 ученици, по-късно през деня ще бъде съобщен точ-

ният брой на явилите се зрелостници.

„Този начин за организиране на държавния зрелостен изпит по български език и литература е по-сигурен и по-модерен, и най-хубавото е, че дава възможност да се натрупа база данни“, коментира министър Игнатов. Той добавя, че на държавните зрелостни изпити през тази есен „ще може да се организира видеоконферентна връзка и журналистите в редакциите ще могат да следят и да получават цялата информация“.

***

На 12 юли кандидат-студентите на приемния изпит по български език и литература в Софийския университет избират да пишат между тема по разказите на Йордан Йовков и съпоставка на цитати по стихове от Христо Ботев и Атанас Далчев.

Първата тема, по която могат да пишат кандидатите, е „Пътища на прозрението в разказите на Йордан Йовков“. Тя е изтеглена в 65-а аудитория на СУ от кандидат-студентката Бетина Цветкова от София.

Избралите да пишат по втората тема трябва да направят съпоставка на цитатите: „Ах ръка си кой ще турне на туй сърце дето страда...“ от стихотворението „Към брата си“ на Христо Ботев и „Не искам състрадание от хората, аз имам всичко, моя е смъртта...“ от стихотворението „Дяволско“ на Атанас Далчев. Тази тема е изтеглена от Евтима Радичкова от София.

„И двата варианта на днешния изпит по български език и литература в Софийския университет – по разказите на Йордан Йовков и съпоставката на цитати по стихове от Хрис-

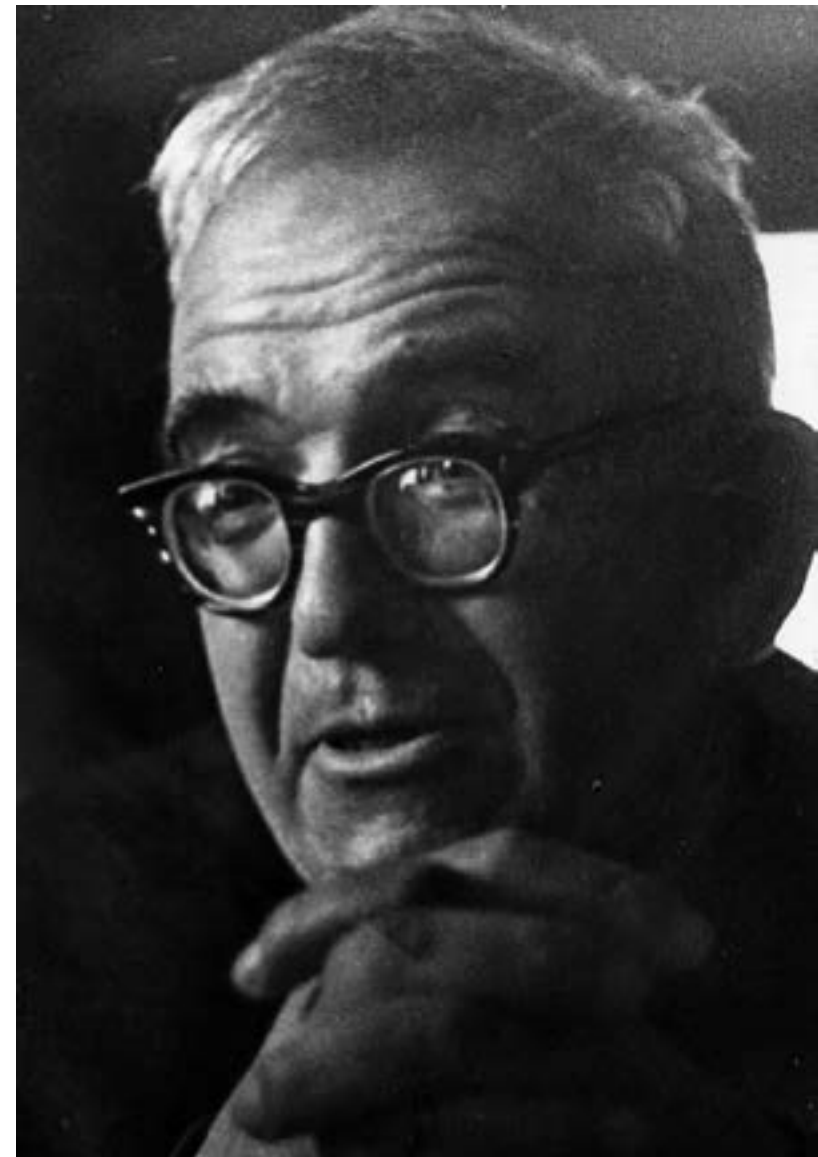
то Ботев и Атанас Далчев, са благодатни за кандидат-студентите, но предполагам, че повече ще се пише върху Йовков, защото той има „слабата на относително лесен автор“, коментира пред журналисти председателят на изпитната комисия доц. Бойко Пенчев.

По думите му втората тема също е много интересна и за „хората с вкус към самостоятелното мислене, които могат да схванат заложения проблем, тя ще бъде едно добро предизвикателство“. Във втората тема проблемът е доста ясно зададен – страдащият човек, който търси или не търси някакво съпричастие от общността. При Ботев има една общност, която му липсва, и той пита риторично къде е, как да се избави от това страдание, от самотата, докато при Далчев самотата е приета и е неизбежна като проклятие, отбелязва председателят на изпитната комисия. Доц. Пенчев подчертава, че пишещите по тази тема могат много да разсъждават за Ботев като автор на Възраждането, който е подчинил личното на колективното, а за Далчев – като подчертан индивидуалист, с грамата на модерния човек в неговата поезия.

***

Столична улица получава името на забележителния актьор Петър Василев (1911-2009) по случай стогодишнината от рождението му. В деня на юбилея – 9 октомври, ще бъде осветена чешма в неговата памет, научава по-рано през месеца БТА от дъщерята на актьора Румяна Василева. Улицата е в полите на Витоша – в кв. Драгалевци.

Другото значимо събитие по повод годишнината е луксозната книга-албум „Със сърце и душа“, публикувана през пролетта от

Снимка: личен архив на фамилия Далчеви

издателство „Сиела“. Книгата събира уникалните за един артист мемоари, изкуствоведски материали за работата на Петър Василев, спомени за него от известни съвременници, колеги и партньори. Изданието – осъществена мечта на актьора, е придружено от DVD с 45-минутно интервю на Игор Марковски с Петър Василев по повод на 100-годишнината на Народния театър „Иван Вазов“.

Петър Василев е роден през 1911 година в село Сладък кладенец, Старозагорско, в бедно семейство с шест деца. Оста-

вил е в историята на националната ни култура забележителна следа с изиграните над 300 роли в театъра, киното и телевизията през дългия си творчески път.

Първите си стъпки в театъра Петър Василев прави в Драматическата студия при Българската въздържателна федерация под ръководството на знаменитите актриси Агриана Бугевска и Роза Попова.

Професионалният си актьорски път започва във Варненския общински театър (1934-1939). След това е актьор в драматич-

Благодетелството разкрива нашите пороци, а бедствата – нашите добродетели.

Атанас Далчев

ните театри в Пловдив (1939-1943) и Русе (1943-1945).

В Народния театър е поканен за дебют по препоръка на бележития си учител Стоян Бъчваров, по-късно негов директор, режисьор и партньор на сцената. В първия театър на България Петър Василев дебютира през 1945 година в пиесата „Часовникар и кокошка“ на Иван Кочерга. До 1989 година е в щата на театъра, а след това продължава да играе на договори. За последен път публиката го гледа през 2004 година в галаспектакъла „Театърът пътува“, посветен на стогодишнината на Народния театър.

Актьор с големи духовни измерения, Петър Василев е близък приятел на Николай Лилиев, Симеон Радев, акад. Михаил Арнаудов, Рачо Стоянов, Чудомир, Вичо Иванов, Георги Караславов, Петър Горянски, Трифон Кунев, Атанас Далчев, Данаил Дечев, Васил Бараков, Златю Бояджиев, Панчо Владигеров, акад. Иван Дуйчев. За много от тези именити творци Петър Василев оставя и писмени спомени, припомня неговата гъщеря.

2012

Между две теми избират да пишат кандидат-студентите на изпита по български език и

литература от редовната изпитна сесия в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ на 9 юли. Първата тема е „Страданието като съдба в поезията на Пейо Яворов“. Кандидат-студентите, избрали втората изпитна тема, трябва да съпоставят цитати от стихове на Атанас Далчев и Никола Вапцаров и да осмислят заложените в тях проблеми. Цитатът „И сякаш аз не съм живеел никога и зла измислица е моето съществуване“ е от стихотворението „Повест“ на Атанас Далчев, а вторият цитат – „За него – живота, направил бих всичко“ – от „Вяра“ на Никола Вапцаров.

Темите са изтеглени в 65-а аудитория на СУ от кандидат-студентката Галя Ганчева от Варна.

Изпитът продължава четири астрономически часа и за него предварително желание за участие са заявили 1804-ма кандидат-студенти.

* * *

На 1 октомври по повод геня на българската поезия и международния ден на музиката по инициатива на млади таланти от град Септември на пътниците от гарата ще бъдат раздадени стихотворения от 15 български поети класици. Това съобщават от НК „Железо-

пътна инфраструктура“.

Сред творбите са произведени на Иван Вазов, Никола Вапцаров, Христо Смирненски, Атанас Далчев, Калин Терзийски, Марияна Пашова и други.

Като социално отговорна железопътната компания се ангажира да участва в подобни инициативи и да подкрепя изяви на българския талант, се посочва в съобщението.

2013

Наградата за литература и изкуство „Добри Чинтулов“ за 2013 година на община Сливен е присъдена на поета Деню Денев, съобщават в края на октомври от пресцентъра на общината.

Денев получава приза заради високи творчески постижения и дейно участие в духовния живот на Сливен и страната. Изборът е направен след обсъждане на осем номиниции на творци от различни жанрове – литература, музика, театър, кино, живопис.

Деню Денев е роден в Сливен, работил е като учител и журналист. Издал е 24 книги с поезия, литературна критика и публицистика, сред които „Ахилесова душа“, „Азбука за гишане“, „Книга за мама“, „Есенен апокалипсис“ и други. Пове-

че от трийсет години на доброволни начала е бил художествен ръководител на литературния клуб „Йордан Йовков“ при Военния клуб в Сливен. БТА припомня, че той е носител на три национални литературни награди: „Атанас Далчев“ (2004), „Дамян Дамянов“ (2012), „Милош Зяпков“ (2013).

* * *

Книгата „Играещата със стиховете Елисавета Багряна“ разказва за живота и творчеството на поетесата, съобщават издателите от „Изток-Запад“ през октомври.

В изданието литературоведът Катя Зографова описва премълчани, изопачени или малко известни факти за поетесата. Зографова излага и своите философски прозрения и прави точни съпоставки между стила на Багряна и този на нейните съвременници – Никола Фурнаджиев, Атанас Далчев, Теодор Траянов и Гео Милев. Спазвайки историческата обективност и документалност, „Играещата със стиховете Елисавета Багряна“ разглежда стихосбирката „Пет звезди“ и творчеството на поетесата след 9 ноември 1944 година, като не спестява неудобните поклони на Багряна към властта, посочват издателите.

Книгата е принос и в изясняването на пораженията върху българската интелигенция по време на тоталитарното управление – изследването разкрива не само неизвестни факти от живота на Багряна, но и непознати или забравени детайли от случилото се в България в средата на ХХ век. Изданието съдържа също и кореспонденция на Багряна с Владимир Василев, Николай Лилиев, Иван Мешекоев, Жорж Папазов, Петър Увалиев,

чешкия дисидент Лумир Чиврни, Изидор Цанкар, Десанка Максимович, акад. Дмитрий Лихачов, проф. Роже Бернар и др.

2014

Иглика Пеева е новият председател на Дружеството на писателите в Русе. Това съобщават през април от общинската управа в града.

В програмата на дружеството са включени няколко инициативи през май и през юни.

По повод 24 май дружеството ще организира тържество, а през юни ще бъдат отбелязани 110 години от рождението на поета Атанас Далчев.

* * *

Вечер на поезията „Да бъдеш Колумб всеки миг от живота си“ организира на 10 април Русенският университет. Събитието е посветено на 110 години от рождението на Атанас Далчев, 105 години от рождението на Никола Вапцаров и 95 години от рождението на Александър Вутимски, на Александър Геров и на Веселин Ханчев.

В първата част на поетичната вечер се изявяват студентите от специалностите „Предучилищна и начална училищна педагогика“ и „Начална училищна педагогика с чужд език“. Събитието е част от тяхната подготовка по дисциплината „Словесно изпълнителско изкуство“.

Във втората част се представят русенски автори на поезия.

* * *

Професор Симеон Янев е удостоен с националната литературна награда „Атанас Далчев“, съобщават на 3 юни учредителите на наградата от сливенското издателство „Об-

нова“.

Отличието е връчено във Военния клуб в Сливен на творческа вечер, посветена на 110 години от рождението на големия български поет Атанас Далчев.

Наградата се присъжда на поети и критици, които продължават и развиват Далчевата линия в литературата.

Жури с председател литературния критик, историк и философ Панко Анчев и членове проф. Йордан Калайков и поета Паруш Парушев са определили новия лауреат.

Проф. Симеон Янев е писател, критик и преподавател в СУ „Климент Охридски“. Отличеният творец е сред най-ярките имена в съвременната българска литература, се казва още в съобщението.

2016

В Сливен на 10 юни ще бъде връчена наградата „Атанас Далчев“ за 2016 година. Това съобщават по-рано през месеца учредителите на наградата от издателство „Обнова“.

Отличието е учредено през 2004 година във връзка със стогодишнината от рождението на поета, с което се удостояват поети и критици, допринесли със своето творчество за утвърждаване на Далчевата линия в литературата.

На 10 юни се навършват и 40 години от посещението на големия български поет Атанас Далчев в Сливен, превърнало се в ярко събитие в духовния живот на града.

* * *

Литературният критик Минко Бенчев е тазгодишният лауреат на националната награда „Атанас Далчев“.

Той е определен за носител на

приза във Военния клуб в Сливен на 10 юни, когато се провежда възпоменателно тържество, посветено на 40-годишнината от посещението на Атанас Далчев в града. Жури с председател литературният критик, историк и философ Панко Анчев и членове – писателите Паруш Парушев и професор Симеон Янев, и тримата носители на националната награда „Атанас Далчев“, определят новия лауреат. Материалният израз на наградата е издаване на нова книга на отличения.

БТА припомня, че наградата е учредена през 2004 година, когато се навършват 100 години от рождението на големия поет. Сега отличието се връчва за седми път.

2017

Известният политик и гържавник Георги Йорданов представя в едноименната си книга „Срещи“ именити българи и световни личности. Изданието, което е първо от трилогията „Притаени мигове“, е представено в края на април в Големия салон на БАН.

„Позволих си да споделя тези спомени, защото мисля, че личностите, с които се запознах, ме обогатиха духовно и ме насърчаваха да бъда полезен“, посочва Йорданов. Той добавя, че именитите хора, за които пише, са не само изключително таланти, но и са направили много, за да се възвиси българската култура.

„Става дума за един гържавник, който през тези 27 години преход не предаде идеалите си, не предаде приятелите си, не се поколеба да защитава праведни каузи, въпреки че му костваше неприятности“, отбелязва издателят Иван Гранитски.

Като гържавник и носител на обществени отговорности и като посланик Йорданов умее да създава приятелства и именно за тях разказва в книгата си „Срещи“. Още от първите, а те са с акад. Дечко Узунов, ген. Владимир Стойчев, Владимир Василев, читателят ще „встъпи“ в богата галерия, в която са представени именити български творци, световни светила в областта на културата, едни от най-влиятелните политически лидери на нашето време. Сред тях са Ангел Балеvски, Александър Баров, Атанас Далчев, Борис Христов, Владимир Василев, Владимир Стойчев, Дамян Дамянов, Дечко Узунов, Дора Габе, Елисавета Багряна, Емилиан Станев, Николай Гяуров, Никола Николов, Николай Хайтов, Стефан Гецов, Филип Кутев.

В книгата има документални разкази и за Франсоа Митеран, Индира Ганди, Хелмут Кол, г-р Арманг Хамър.

В повестованието авторът се опитва да остане зад кадър, нестелен е за своята лична роля в тези срещи. Целта му е да открои личността на човека.

2018

На 18 март в 9.00 часа в зала 242 в Ректората на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ започва изпитът по български език и литература от предварителната изпитна сесия. Кандидат-студентите, подали заявление за явяване, са 1548. Председател на изпитната комисия е проф. Милена Кирова.

Габриела Ганчева от Плевен изтегля изпитен вариант 3 на теста, по който пишат кандидат-студентите. Темата на есето е „Приятно е да бъдеш възмутен: едновременно

чувстваш другите виновни и съзнаваш собственото си превъзходство“ (Атанас Далчев), изтеглена е от Светлина Ангелова от Златица.

Заместник-ректорът на Алма матер проф. Ренета Божанкова приветства кандидат-студентите и изразява своята увереност, че ще покажат знания и голямото си желание да станат студенти на Софийския университет.

Деканът на Факултета по славянски филологии доц. Бойко Пенчев уверява, че комисията се е постарала да подготви изпитната задача така, че кандидатите да могат да покажат най-доброто и да се почувстват горди с това, че са се справили. Той призовава кандидатите да мислят свободно и да пишат правилно.

* * *

На 12 октомври в Сливен ще бъде връчена националната награда „Атанас Далчев“ за 2018 година. Това съобщава за БТА писателят Деню Денев.

Жури, оглавявано от критика, историк и философ Панко Анчев – почетен доктор на Московския литературен институт „Максим Горки“, е присъдило тазгодишното отличие на сливенската поетеса Кирика Паскалева.

БТА припомня, че наградата е учредена през 2004 година от сливенското издателство „Обнова“ във връзка със стогодишнината от рождението на поета. С нея се удостояват поети и критици, допринесли със своето творчество за утвърждаване на Далчевата линия в литературата. Нейният материален израз е издаване на нова книга и предоставяне тиража на отличения автор. Носители на престижната награда са

*„Никога не осъществява себе си малъко.
Животът на всеки човек е в края на краищата един неупрек.“
Атанас Далчев*

писателите Деню Денев, Иван Цанев, Здравко Негков, Панко Анчев, Паруш Парушев, Симеон Янев и Минко Бенчев.

Церемонията по връчване на наградата се провежда от 17.30 часа във Военния клуб в Сливен. Там прозвучава запис на самия Далчев, рецитиращ свои творби.

2020

„До другата прева. Антология на модерната българска поезия“ ще има премиера на 27 октомври, съобщават по-рано през месеца от Чешкия център – домакин на събитието.

Книгата е на издателство „Петър Щенгъл“ в Чехия. Подобен труд на чешки език излиза след пауза от почти 40 години.

Съставители са Лудмила Кроужилова, Йорданка Трифонова, Марцел Черни и Ондржей Заяц. Включена е поезия от 25 модерни български поети – от Атанас Далчев до 90-те години на ХХ век. Сред тях са Блага Димитрова, Въньо Раковски, Димитър Стефанов, Константин Павлов, Христо Фотев, Николай Кънчев, Григор Ленков, Биньо Иванов, Георги Рупчев, Екатерина Йосифова, Бойко Ламбовски и др.

Преводите на стиховете са на известни чешки българисти от различни поколения – Дану-

ше Хронкова, Лудмила Кроужилова, Властимил Маршичек, Яна Маркова, Марцел Черни и на най-младия от тях – поета преводач Ондржей Заяц.

Избраните творби са на екзистенциална тематика, не на политическа, уточняват от Чешкия център. На премиерата ще говорят известният български литературен критик и поет проф. Пламен Дойнов и бохемистът преводач доц. г-р Добромир Григоров.

* * *

„България за напреднали“ поставя началото на нова поредица от книги, обединени от наименованието „Литературен гуд за напреднали“. Автор на проекта и съставител на първия том е Светлозар Желев, посочват издателите от „Колibri“ на 29 октомври.

Отговор на въпроса как трябва да се обича родината чрез своите истории дават Айгир Сверисон, Бела Кармел, Велна Минкова, Георги Господинов, Давид Берницайн, Десислава Апостолова-Ван Дам, Джеремай Чембърлин, Евгения Берницайн, Елизабет Костова, Илия Троянов, Камелия Кучер, Капка Касабова, Капка Тодорова, Ксения Банович, Курт ван Дам, Люба Атанасова, Мануела Малеева, Мария Касимова-Моасе, Николай Грозни, Палми Ранчев, Руса-

на Бърдарска, Силвия Атипова, Теодор Ушев, Христос Хартомацидус, Юлиан Попов.

Включени са и откъси от текстове на Атанас Далчев, Боян Пенев, полк. Борис Дрангов, Владимир Свинтила, Кирил Христов, Николай Лиуев, Райко Алексиев, Станислав Стратиев.

„В гържава, в която родът на всеки трети българин е започнал извън границите на страната ни и почти всичките наши предци са били бежанци от война или преследване, ние изграждаме стени и телени огради, сеем омраза и страх от другия – казва Желев. – Може често да чуем, че едн-кой си човек не обичал България, едн-кой си не обичал родината си. Това в повечето случаи не е така, просто много често хората не отговарят на стереотипите, наложени тук. Всъщност как трябва да се обича родината?“

Онлайн премиерата на книгата е на 1 ноември, а пред читатели ще бъде представена на 11 ноември в литературния клуб „Перото“.

2021

Цялата поезия на Атанас Далчев е събрана в ново издание, наречено „Събрано“. Това е вторият том от поредица, която представя най-ярките имена в

„Най-страшната самота е да нямаш истински приятели.“

Атанас Далчев

родната литература, уточняват издателите от „Милениум“ в края на януари.

Книгата предоставя автентична и изчерпателна селекция на творбите, излезли изпод перото на Атанас Далчев – от първия му самостоятелен сборник „Прозорец“ (1926) до последното му стихотворение „Художникът и вятърът“ (1977). Присъстват и всички мисли и впечатления, наричани от него „фрагменти“, хумористичните му произведения, които рядко се появяват в книгите с избрано творчество, избрани статии и критични текстове, посветени на ярки имена – като Христо Ботев, Иван Вазов, Фридрих Хьолгерлин, Димчо Дебелянов, Шандор Петьофи, Пейо Яворов, Жан-Пол Сартр, Николай Лилев и др. Включени са и текстове за самия Далчев, които предлагат проникновен поглед към дълбокия му поетичен свят.

* * *

Художествено-документалната книга „Атанас Далчев в Солун и Истанбул“ разкрива големия български поет и преводач в неизвестна светлина, разказват през април издателите от „Жанет 45“.

Книгата на проф. д-р Хюсеин Мевсим не просто разкрива „непознатия Далчев“, но е книга-ключ за ново разчитане на неговата поезика през детския спомен, травмата и превъзмож-

ването ѝ чрез писане, казва редакторът Антон Баев.

По думите му това е книга, която съчетава литературно-историческия подход с психологията, географията и темпоралността в личното творчество. „Всички трудове на Хюсеин Мевсим ме убеждават, че литературните текстове зависят не просто от времето, когато се раждат, но и от мястото, което ги ражда и което те пренасят и съхраняват през времето“, допълва Баев.

Според проф. д-р Евдокия Борисова книгите на Хюсеин Мевсим задават съвсем нов тон в изучаването на литературната ни история през последните десетилетия. Тя се еманципира и „кинематографично“ оживява в диалози, спомени, фийчъри и документи, в разчетени непознати страници от живота на българските поети и писатели, допълва тя. В новото Хюсеиновото „фотоувеличение“ – този път на Атанас Далчевата лична съдба, проблясват сцени и образи от солунските и цариградските времена, трансформират се в лирически и философски мотиви – недозабелязани и неоткрити, казва още Борисова. Пред очите ни е един нов Далчев – екзотичен, колоритен и неповторим, който нашепва „на годините бързят не всичко отнася“, казва още проф. Борисова.

* * *

Преводачката Иглика Василева получава голямата специална награда на „Портал Култура“ заради „големия ѝ принос към българското слово, както и заради изключителното ѝ майсторство в превода на „Одисей“ на Джеймс Джойс и на големи творби на англоезичната класика“, пише в новина на БТА на 1 ноември.

В категорията „Хуманистическа“ първата награда е за книгата на Камен Рикев „Защото е на скрито. Християнският светоглед в творчеството на Далчев“ (София, 2020) за „аргументираното му изследване на християнското усещане в сътвореното от Атанас Далчев, както и на духовните хоризонти, наситили със смисъл живота на търсещото човешко съзнание“.

2022

Актьорите Николай Сотиров, Веселин Калановски и Филип Буков ще четат Яворов, Атанас Далчев, Георги Господинов, Дамян Дамянов и други поети. Събитието на 21 март е по повод Световния ден на поезията, съобщават организаторите от район „Слатина“ по-рано през месеца.

По думите им в „Слатина“ са събрани кварталите на поетите Яворов, Гео Милев, Христо Смирненски и Христо Ботев.

Към актьорите на 21 март от 17:00 до 19:00 ч. на лабиринта в парк „Гео Милев“ ще се присъединят със свои стихове и Виктория Петкова и Кристина Арсова от 11-в клас в 31-во СУ-ЧЕМ „Иван Вазов“, и Иванина Стоева от 5-и клас в 109-о ОУ „Христо Смирненски“, както и Ани Деянова – директор на 148-о ОУ „Проф. д-р Любомир Милетич“.

Предвидена е и изложба с творби на наши големи поети от Аменун Женева, Албена Лимони, Ангон Георгиев – AndonastY, Калоян Тошев, Капка Кънева, Стефан Чинев, озвучена с гласа на актрисата Силвия Петкова.

Кампанията се осъществява с подкрепата на дирекция „Култура“ на Столичната община.

* * *

Стихове на любими български поети ще звучат в премиерния спектакъл „Лирични отклонения“ на Драматичен театър „Стефан Киров“ в Сливен, съобщава БТА в началото на май.

Своята емоция и прочит в стихове на Христо Смирненски, Елисавета Багряна, Петя Дубарова, Борис Христов, Атанас Далчев и много други ще вложат актьорите Ивайло Гандев, Мария Манолова, Самуела Ивана Церовска и Димитър Марков, който е и режисьор на спектакъла.

В интервю за БТА Марков споделя, че са се опитали да направят представление, което е изключително човешко, много откровено, а избраната поезия да звучи като вътрешни монолози. Тези разговори със себе си са обединени от идеята за един голям купон – метафоричен образ на суматохата и суетата на живота и на света.

Спектакълът е насочен към почитателите на българската

поезия, подходящ е и за ученическа публика. Според Марков за учениците ще бъде ценно да чуят лириката, която изучават и като жива реч, а това ще им помогне да я съпреживеят.

Представлението ще бъде на 10 май от 19 часа и е включено в програмата на културните празници „Сливенски огньовете“, които се възобновяват след двегодишно прекъсване заради ковид пандемията.

* * *

Дом-паметникът „Йордан Йовков“ в Добрич ще бъде до-

макин на фотодокументалната изложба „Българската литература – срещи и диалози със света“, съобщават от Регионалния исторически музей в средата на юни. Гост на откриването ще бъде един от авторите на експозицията – Катя Зографова.

„Българската литература – срещи и диалози със света“ е единствената по рода си изложба на Националния литературен музей. В 30 пана тя „представя най-значимите имена и събития в многовековния културен диалог между България и света“ и

Литературният критик Борис Далчев с поета Атанас Далчев, 1948 г.
Снимка: ДА – Пазарджик, ф.1317, оп. 1, а.е. 137, а. 10

Петко Тихолов, Атанас Далчев и Недялко Месечков, 28 март 1959 г.
Снимка: ЦДА, ф.1772К, оп. 1, а.е. 2258

проследява „духовните мостове между българската, европейската и световната литература от Средновековието до средата на XX век“, казват домакините.

Експозицията започва с делото на светите братя Кирил и Методий и минава през Богомилството, чието влияние е видно в шедьоври на световната литература като „Аг“ на Данте Алигиери и „Изгубеният рай“ на Джон Милтън. Отделни пана проследяват контактите на

български интелектуалци, сред които Пенчо Славейков, Мара Белчева, Гео Милев и Николай Лилчев, с европейските академични средища и усвояването на френско- и немскоезичните култури. Предмет на изложбата е и как български писатели като Лилчев, Елисавета Багряна, Атанас Далчев, Иван Вазов, Светослав Минков, Алеко Константинов и редица други са видели различни градове и гържави по света, разказват от РИМ.

Изложбата е реализирана по спечелен проект по програма „Мобилност“ на Министерството на културата и е изградена основно с ръкописи, снимки, книги, вещи, документи, писма и художествени произведения от фондовете на Националния литературен музей, неговите филиали – къщи-музеи и мемориални кабинети, Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, музея на Народния театър, Държавна агенция „Архиви“ и други.

* * *

Краят на четвъртия сезон на „Литературни маршрути“ ще бъде през есента. Той завършва с нощна литературна обиколка, паметна плоча и поетично четене в памет на поета Георги Рупчев, маршрут за Светослав Минков и тур в „Квадрат 500“, съобщават инициаторите от фондация „Прочети София“ в началото на септември.

На 7 септември в рамките на „Нощ на литературата“ поетесата Албена Тодорова ще направи първия вечерен маршрут, наречен „Гърбовете на града. Нощна поетична обиколка“. Литературният маршрут ще започне от площад „Славейков“, ще мине покрай гърба на Централна поща, на бившата Телефонна палата и ще отведе през ул. „Три уши“ към Халите.

Предвидена е и „неуютната поетическа обиколка“ по загатните входове на града. „Ще се възглеждаме в пространствата, които на дневна светлина поминаваме, и ще четем текстове от Мария Вирхов, Георги Рупчев, Константин Павлов, Биньо Иванов, Малина Томова, Атанас Далчев и др.“, казват организаторите.

* * *

С откриване на музейното

„Науката е много друго освен отражение на действителност.“

Атанас Далчев

пространство „Личната библиотека на Симеон Радев“ ще отбележи своята 94-та годишнина библиотека. Събитието ще се състои на 24 октомври, съобщават организаторите по-рано през месеца.

Личната библиотека на българския писател, публицист и дипломат съдържа 2252 тома книги и периодика на български, руски, английски, френски, немски, сръбски, италиански и румънски език. От тях 75 издания са от XIX век, а останалите са от началото до средата на XX век.

В музейното пространство са представени издания с автографи на Кирил Христов, Атанас Далчев, Андрей Протич, Михаил Арнаудов, Коста Църнушанов и др., първи издания на Димитър Шишманов, Кирил Христов, Константин Величков, Николай Райнов, Теодор Траянов, Пенчо Славейков и Дора Габе.

В библиотеката може да се намерят още събрани съчинения на Молиер (1849/1850), поетични книги на Ламартин (1858/1860), „Цариградски сонети“ на Константин Величков (1899) и Речник на българския език на Найден Геров (1895).

В експозицията са представени лични вещи на Симеон Радев и неговата съпруга – художничката Бистра Винарова, както и автентични старинни семейни предмети и мебели – работно бюро, холна маса с кресла, скрин, настолна лампа, куфари, с кои-

то е пътувал в чужбина като дипломат, и др.

* * *

Поетична антология „Родопи – Възнев“ представя Родопите в творчеството на български и чуждестранни автори. Книгата се издава от Община Смолян и Съюза на българските писатели със съдействието на Регионалната библиотека „Николай Вранчев“ по повод 110-годишнината от Освобождението на Родопите. Стихове на Блага Димитрова, Иван Вазов, Дамян Дамянов, носителя на „Пулицър“ Уилям Мереди са част от изданието, събрало поетичните образи на Родопите.

„Родопи сама по себе си е поезия с особена аура, тя винаги е била престол, никога провинция“, посочва в началото на ноември съставителят на антологията Светозар Казанджиев. На първите страници на „Родопи – Възнев“ са Вазовите стихове:

„Родопи горделиви – грамага вековечна,
от върхове гранитни верига
безконечна...“

Напомняйки, че едва ли има български пейзажист, който да не е пресъздал в платната си Родопите, антологията изразява в стихотворна форма погледа на няколко поколения творци към мистичната планина. В книгата планинският масив присъства не с географското, а с поетичното си име – Родопи. Включени са творби на Младен Исаев, Лю-

бен Каравелов, Пенчо Славейков, Атанас Далчев, Елисавета Багряна, Дора Габе, Константин Павлов. Наред с името на Уилям Мереди, който откри Родопите в своя къща в село Полковник Серафимово, в антологията присъстват поетите Ласло Наги и Расул Гамзатов. В „Родопи – Възнев“ участват и множество автори и творци от Родопите.

Антологията показва част от богатството, което е посветено на планината, допълва Светозар Казанджиев, председател на дружеството на СБП в Смолян.

2023

Лекция на тема „Какво празнуваме на 3 март“ слушат децата от българското училище „П. Яворов“ в Милано. По случай националния празник на България те научават нови факти за освободителната война от преподавателя по история в учебното заведение.

„Защо 3 март е национален празник? Няма как да се отговори на този въпрос, ако не се разкаже една вековна история, изпълнена със значими събития, с върхове и спагове, с победи и поражения, гордост и усещане за национална принадлежност“, пишат от училището в своята Фейсбук страница. По повод празника от образователното средище публикуват в социалната мрежа стихотворението на Атанас Далчев „Към родина-

*Един писател мисли и по това, което май не си позволява да пише.
Атанас Далчев*

ма“, написано през 1965 година.

* * *

Нова версия на „Три сестри“ по Чехов има премиера на 17 март в Театър „Възраждане“. Постановката е на Стилиян Петров, а драматург е Людмил Димитров, негов е и специално направеният за случая превод, съобщават от театъра.

БТА припомня, че за първи път творбата е поставена през 1920 година от Исак Езрович Дуван-Торцов, премиерата е на 5 юни. Преводът е на Иван Д. Иванов, по който пет години по-късно е и втората постановка. Тя е на Йосиф Осипов, а премиерата е на 5 април 1925 година. За трети и последен път там я прави Николай Масалитинов (премиера – 14 октомври 1953 година) в превод на Атанас Далчев. За три сезона тя има 57 представления, а общо с предишните две интерпретации е играна 72 пъти (първата издържа 10, а втората – едва 5 представления).

* * *

Трифон Кунев, Иван Рагоев и Атанас Далчев ще са във фокуса на първите събития от новите „Литературни маршрути“. Програмата на инициативата за този сезон ще е през месеците май, юни, юли и септември, съобщават през май организаторите от фондация „Прочети София“.

Началото ще бъде поставено на 17 май с маршрута „Постъпките на Човека с широкополаша шапка“. Негов автор

и водещ ще бъде философът и журналист Тони Николов, който ще разкаже за творчеството на Трифон Кунев – писател, поет, политик и активен общественик.

На 22 май поетът, драматург и радиожурналист Радослав Чичев ще води литературна разходка, посветена на поета и драматург Иван Рагоев. Събитието е озаглавено „Аз съм направен за чудене!“, а началната му точка ще е Софийската опера и балет. Сред акцентите в разказа за Иван Рагоев ще са приятелствата му с Никола Фурнаджиев и Ангел Каралийчев, както и творческата среда през 50-те, 60-те и 70-те години на ХХ век. „Ще чуем гласа на Иван Рагоев, както и много негови стихотворения“, казва Радослав Чичев.

Третият литературен маршрут от тазгодишната поредица е „Разходки из улиците и думите на Атанас Далчев“. Той ще е воден от поетесата Албена Тодорова, която ще говори за литературното творчество на писателя. Със събитието ще бъде отбелязана 119-ата годишнина от рождението на Атанас Далчев. Литературният маршрут ще бъде посветен изцяло на текстовете на Атанас Далчев, а не на факти от биографията му, разказват организаторите. „Ще се опитаме да видим улиците през неговите очи и да свалим пластовете промени, които времето неизбежно навлича върху

градовете, които обитаваме“, допълва още Албена Тодорова. Литературният маршрут ще бъде на 29 май и ще започне от пространството пред Столичната библиотека.

Два от маршрутите тази година ще са по-необичайни, тъй като няма да преминават през различни градски пространства. Фокусът в тях е пресечната точка на литературата с науката и изобразителното изкуство.

На 4 юни в Националната галерия „Квадрат 500“ ще се проведе първият музеев литературен маршрут в партньорство с образователната програма „Гледане с разбиране“ и фондация „Изкуство – дела и документи“. Поетът и драматург Стефан Иванов ще води маршрута, който включва произведения от колекцията на галерията, свързани с Хемингуей, Жюл Паскин, Франц фон Щук, Мария П. Василева, Утагава Кунимаса, поета Никола Петров и художника Никола Петров, художника Стефан Иванов, Дора Габе и Боян Пенев, Пейо Яворов, Оноре Домие, Адам Загаевски, Хенри Мур, Валери Петров, Иво Хаджимишев, Любомир Далчев, Атанас Далчев, Ханс Грундиг, Светлин Русев, Константин Павлов, Недко Солаков, Володя Кенарев, Николай Райнов, Пенчо Славейков, Елин Пелин, Хокусай, вълната на „Нова Генерация“ и Воев. След събитието литературната разходка ще бъде достъпна и под формата

на безплатен музеев аудиоигуд.

* * *

„Пътят на посвещаването в любовта“ е темата, по която зрелостниците пишат интерпретативно съчинение върху „Посвещение“ на поетесата Петя Дубарова на днешния гържавен зрелостен изпит по български език и литература на 19 май. Втората възможност е есе на тема „Живот в мрежата“.

Съчинението винаги се пише върху изучавана творба. То предполага зрелостниците да декодират ключовите думи в заглавието и да интерпретират зададената тема спрямо текста. От тях се очаква да формулират ясна теза, да я аргументират, да коментират използваните изразни средства в произведението.

В първата част на матурата по български език и литература се набляга върху прилагането на книжовните норми и на четенето с разбиране. Във втората част се изисква познаване на изучаваните литературни произведения и способност за тяхното тълкуване. В една от задачите се очаква зрелостниците да открият темата в не изучавана творба, а в друга – да съпоставят интерпретацията на една и съща тема в изучаван и в не изучаван текст („Молитва“ на Атанас Далчев и „Молитва“ на Борис Христов).

* * *

Актьорите Стефка Янорова, Елена Петрова, Веселин Калановски играят в нов сценичен прочит на „Язовеца“ от Емилиан Станев. Премиерата е на 30 май в Нов театър НДК.

Авторът посвещава повестта на жена си. Това послание е придружено с един стих от Атанас Далчев: „Да не беше никога изгрявал оня жарък и за-

душен ден! Изгорен от жажда, се наведох, знойни устни за да разхладя, а ликът ми падна омагьосан в ручея връз бързата вода и вълните мигом го понесоха надолу – кой го знай къде...“

„В това посвещение се говори за омагьосване... Омагьосване, което трябва да бъде забравено, лекувано, унищожено, но което е дяволски притегателно, живително и замайващо... Незабравимо – „защо помня и най-малките подробности от този ден“, се пита Ева, защото се поглежда с други очи – очите на твореца. Образът на рисунката, която ѝ подарява художникът моряк, е „излязъл от бялата дълбочина, сякаш се къпеше в ефирна вода и аз се видях легнала сред нацъфтели овошки...“ Ева сред райската градина, затворила блажено очи...“, казва Бойко Илиев. Негови са драматизацията и режисурата на „Язовеца или жажда за живот“.

„Лъчезарна усмивка се разливаше на лицето ми, сякаш самото участие ме бе понесло неизвестно за самата мен, непостижима Ева, която някога е била или е можела да бъде...“ И започва безжалостната дисекция на Ева – жената, която се изповядва пред жена, а между тях мъжът – Атанас – Тасо – Язовеца – творецът, или просто Емилиан Станев, който цял живот вдига стени, за да запази язовината си, и който все пак оставя вратичка, за да се промъкнем в тайнството на големия художник и да получим онова вдъхновение за живот, което ни прави човеци“, допълва Бойко Илиев.

* * *

Творчеството на Атанас Далчев под формата на новинарска емисия е представено в Българското средно училище „Д-р Петър Берон“ в Прага в средата

на ноември. Това се случва по време на среща с Асоциацията на учителите по български език и литература с председател Антония Георгиева-Бандармалиева, чийто домакин е учебното заведение в чешката столица.

„13 ноември се превърна в специален и емоционален ден за Българското средно училище. Директорът ни г-жа Мария Носикова приветства нашите специални участници – г-жа Събка Попова и г-н Станислав Георгиев – старши-експерти по български език и литература от столичното Регионално управление на образованието“, съобщават от учебното заведение в страницата си във Фейсбук.

В рамките на форума Марио Огнянов, учител по български език и литература в училище „Д-р Петър Берон, и София Стойнева – стариши-учител по български език и литература в Гимназията с преподаване на чужди езици „Симеон Радев“, Перник, представят съвместен урок за живота и творчеството на Атанас Далчев.

„Темата беше замислена под формата на новинарска емисия „две в едно“, която успя да докосне нашите възпитаници от втори гимназиален етап. Г-н Огнянов влезе в ролята на репортер и обобщи темата чрез въпроси към своите ученици, които разбраха, че в живота на всекиго присъстват двата основни цвята – черното и бялото, а младостта никога не се връща в живота на човека“, допълват от училището.

Форумът продължава с „Добри практики“ и няколко иновативни урока на преподаватели от България, „които ни показаха, че образованието по роден език може да бъде едновременно интересно и ползотворно за младите хора“, разказват още оттам.

Националният дарителски фонд (НДФ) „13 Века България“ получава дарение от издателство „Захарий Стоянов“. То съдържа 100 броя книги, повечето от които от български автори, съобщават от екипа на фонда през февруари.

„Ръкописи, бележникът“ от Павел Матев, „Критически страници“ и „Поетични преводи“ от Атанас Далчев, „Възрожденски писатели“ от Петър Динеков, „Житие и страдание грешнаго Софрония“ от Софроний Врачански, „Непрочетенят Димитър Талев“ и „Непрочетенят Захарий Стоянов“ от Панко Анчев, „Българинът според Йовков“ от Любомир Котев, „Попътни срещи“ от Найден Вълчев са част от заглавията, включени в дарението. Един от ранните научнофантастични романи „Война на световете“ на английския писател Хърбърт Уелс също е сред предоставените на НДФ „13 Века България“ книги.

Фондът ще предостави получените книги на училищни и читалищни библиотеки в малки населени места, от които са постъпили искания за дарения на подходяща литература.

***

„Надявам се да не е убита енергията на българския дух, но най-малкото е приспана. Защото сме забравили своите възрожденски дейци“, казва в края на февруари пред БТА Иван Гранитски – издател, журналист, автор на книгата „Енергията на българския дух“. „Само по време на празници, някакви кръгли годишници, на 1 ноември или дати, свързани с дейността и живота на Левски, Ботев, Раковски, се сещаме за будителите. А това не е достатъчно“, смята Гранитски.

Допълва, че в изпълнение на мисията за съхранение на българската

класическа литература основано от него издателство „Захарий Стоянов“ насочва усилията си към преиздаване на многотомни събрания съчинения или отделни творби.

„Тези велики наши писатели не са преиздавани в многотомници вече повече от четири десетилетия. Това е ненормално, би трябвало техните творби постоянно да бъдат в книжарниците и да бъдат на разположение на четящите хора“, смята Иван Гранитски.

„Насочваме се към наши важни автори и поети от 20-те и 30-те години на миналия век като Теодор Траянов, Николаï Райнов, Николаï Лилев, Никола Фурнаджиев, Атанас Далчев, Георги Райчев“, посочва издателят и допълва, че се издават и преиздават творби на големи български граматурзи от края на миналия и началото на сегашния век.

***

През март учениците от горния курс на Българското училище в Хамбург отбелязват с различни проекти Освобождението на България. „Отново е 3 март – дата свещена, белязала нашето Освобождение, ден – най-съкровен в календара на българската национална история. Този ден има ярък отзвук и сред учениците и учителите на Българското училище в Хамбург. В чест на 3 март учениците от горния курс отбелязаха с различни проекти Освобождението на България: от рисунки по стихотворението на Атанас Далчев „Към родината“ до виртуална разходка из паметни места от родината, напомнящи за славните героични дела и саможертвата, и изработване на карта с тези забележителности“, посочват от учебното заведение на Трети март.

От екипа на училището добавят, че и тази година часовете, посветени на националния празник

на България, са показали един „емоционален акт на признателност към стотиците хиляди герои, дали живота си за българската свобода, и принадлежност към българската ни същност – знак за почит и преклонение пред България, която носим винаги в сърцата“.

***

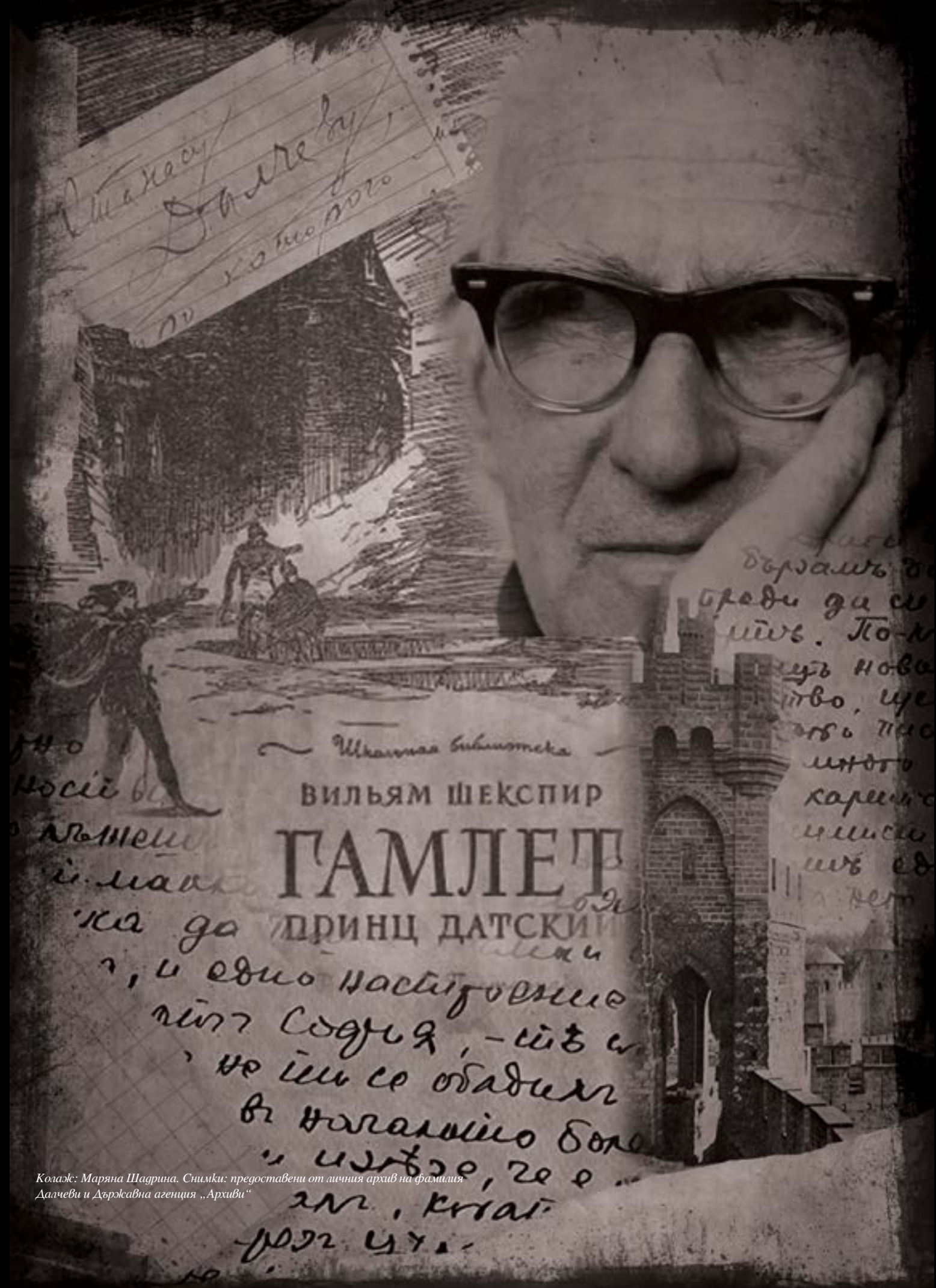
Петдесет и две български места в Унгария са нанесени върху Гугъл картата. Те са свързани с български събития и присъствието на видни българи в страната, както и с историята на местната българска общност. Това съобщава през април за рубриката „БГ Свят“ на БТА Светла Кьосева, преводач на унгарска поезия и проза, преподавател в Будапеща и главен редактор на българо-унгарското списание за култура и обществен живот „Хемус“.

Може да се видят местата, където са издигнати паметници на Иван Вазов, Атанас Далчев, както и двата паметника на Георги Димитров, прибрани в Парка за комунистическите мемориали.

Туристите може да се запознаят и с местата, свързани с историята на българската градинарска общност, или да уталожат жаждата си на една от българските чешми, издигнати в памет на българските градинари; може да открият местата, където се събират българите и да се запознаят с техните институции.

Картата е изработена в рамките на програмата „Неразказаните истории на българите“ на Министерството на образованието и науката, която стартира през 2023 г.

Работата по проекта продължава. Предвиждат се по-нататъшни експедиции за тяхното опознаване и картографиране, както и за по-подробното им описание в достъпен вариант.

Колаж: Маряна Шадрина. Снимки: предоставени от личния архив на фамилия Далчеви и Държавна агенция „Архиви“